

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Για την Προστασία του Περιβάλλοντος
και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 10558, Πλακα, Αθήνα
Τηλ. 210 3225245, 3226693 Φαξ. 210 3225240
www.ellinikietairia.gr

Αθήνα, 19 Ιουλίου 2005
Αριθ. Πρωτ. 979 / Ε.Ε.

Κύριο Χρήστο Ζαχόπουλο
Γενικό Γραμματέα ΥΠΠΟ
Υπουργείο Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 22
Αθήνα

Αγαπητέ κύριε Ζαχόπουλε

Το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς παρακολουθεί με ανησυχία το θέμα του νέου περιφερειακού δρόμου της Τήνου. Η προοπτική να μη γίνει η παράκαμψη για να προστατευθούν και να αναδειχθούν οι αρχαιότητες, πολύτιμη μαρτυρία για την ιστορία και την τοπογραφία της αρχαίας πόλης, πιστεύουμε ότι θα βλάψει τόσο την πολιτιστική μας κληρονομιά όσο και τη σύγχρονη πόλη, που χρειάζεται τον πολιτιστικό αυτό πλούτο.

Ο Περιφερειακός Δρόμος είναι πολύ σημαντικό έργο για την Τήνο και θα λύσει πολλά προβλήματα του νησιού. Η κατασκευή του μπορεί κάλλιστα να συνδυαστεί με την ανάδειξη του αρχαίου τμήματος της πόλης δίνοντας μια μοναδική ευκαιρία ένα σύγχρονο έργο να γίνει η αιτία προστασίας και αξιοποίησης του μνημειακού πλούτου.

Παρακαλούμε να λάβετε υπόψη σας σοβαρά τις παραπάνω θέσεις μας και να αποφασίσετε για την παράκαμψη του νέου περιφερειακού δρόμου και την ταυτόχρονη ανάδειξη των αρχαιοτήτων.

Με εκτίμηση

Χάρης Καλλιγά
Πρόεδρος

Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΕ

✓ Κοινοποίηση
Γραμματεία ΚΑΣ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

19 ΙΟΥΛ 2005 13:04

ΤΟ ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΣΑΣ : ELLINIKI ETAIREIA
Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΟΥ FAX ΣΑΣ : 00302103225240

ΑΡΙΘ FAX ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ
01 2108201353

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ

19 ΙΟΥΛ 13:04 00'46

ΧΡΟΝΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΘΕΣΗ ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

ΑΠΣΛ 01

OK

ΓΙΑ ΝΑ ΑΚΥΡΩΣΕΤΕ ΤΗΝ ΑΝΑΦΟΡΑ ,ΠΙΕΣΤΕ 'MENU' #04.
ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΟΧΙ ΜΕ ΤΟ '+' Η '-'. *Γ. Γεωργ*

Η ΝΕΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΔΟΣ: ΝΕΑ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ;

«Οι ανασκαφές κατά μήκος του νέου Περιφερειακού Δρόμου της Τήνου έφεραν στο φως άγνωστα μέχρι σήμερα στοιχεία της τοπογραφίας της αρχαίας πόλης. Αποκαλύφθηκε τμήμα του αρχαίου νεκροταφείου και τμήμα του οικισμού κοντά στο τείχος. Δυστυχώς κατά τις εκσκαφές για τη διάνοιξη του Περιφερειακού γκρεμίστηκαν οι ανώτεροι δόμοι ενός πύργου του τείχους, χωρίς ευτυχώς να καταστραφεί εντελώς το μνημείο. Οι εργασίες σταμάτησαν και ακολούθησε προσεκτική ανασκαφή από την ΚΑ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, με σημαντική οικονομική ενίσχυση από τη Νομαρχία Κυκλάδων.

Η αρχαία πόλη της Τήνου είναι ένα από τα μεγάλα ερωτηματικά στην ιστορία των Κυκλάδων. Οι αρχαίες πηγές μας πληροφορούν ότι είχε πολίτευμα δημοκρατικό, με Βουλή και Εκκλησία του Δήμου. Το λιμάνι της, πάνω στον εμπορικό άξονα που διέσχισε το Αιγαίο, και η ακτινοβολία του Ιερού του Ποσειδώνα και της Αμφιτρίτης, που η ιστορία του συνδέεται άμεσα με την πόλη, χάρισαν μεγάλη ευμάρεια και κύρος στην Τήνο, έδρα, για κάποιο διάστημα, του Κοινού των Νησιωτών. Ξένοι έμποροι και τραπεζίτες εγκαταστάθηκαν εδώ και, γύρω στον 2ο αι. π.Χ., μαρτυρούνται σχέσεις της Τήνου με πόλεις της Μέσης Ανατολής και της βόρειας Αφρικής.

Ωστόσο, αν και είναι γνωστό ότι ένα μέρος της Χώρας κτίστηκε πάνω στην αρχαία πόλη και δεν είναι τυχαίο το τοπωνύμιο «Πόλες» στα ΒΔ της Ευαγγελίστριας, η έκταση και τα χρονικά όρια ζωής της πόλης αυτής, του άστεως των αρχαίων επιγραφών, είναι άγνωστα.

Πιστεύεται ότι ιδρύθηκε τον 4^ο, ή το νωρίτερο, τον 5^ο αι. π.Χ., όταν μεταφέρθηκε κοντά στη θάλασσα – για άγνωστους ακόμη λόγους – το αστικό και διοικητικό κέντρο από το Ξώμπουργο, την πόλιν των γεωμετρικών και αρχαϊκών χρόνων. Γι' αυτήν όμως την τομή στην ιστορία της Τήνου, οι αρχαιολογικές ενδείξεις είναι ελάχιστες, όπως και για την τοπογραφία της πόλης. Κάπου ανάμεσα στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας και το Αρχαιολογικό Μουσείο εικάζεται, από επιγραφές που βρέθηκαν στη Λεωφόρο Μεγαλόχαρης, ότι βρισκόταν το διοικητικό και θρησκευτικό κέντρο: το Γυμνάσιο, η Αγορά και το Πρυτανείο. Λίγο πιο πέρα ίσως ήταν το θέατρο και το ιερό του Διονύσου.

Το μοναδικό ορατό μνημείο από την αρχαία πόλη της Τήνου είναι το τείχος. Ενισχυμένο κατά διαστήματα με τετράγωνους πύργους, σχηματίζει ένα μεγάλο Π στα ΒΔ του ιερού Ναού της Ευαγγελίστριας και ίσως εκτεινόταν μέχρι τη θάλασσα, αλλά στα νότια του νέου Περιφερειακού Δρόμου χάνεται κάτω από τις καλλιεργημένες αναβαθμίδες και τις νεώτερες οικοδομές. Παράλληλα σχεδόν προς αυτό, πηγάδια εξαερισμού δηλώνουν την υπόγεια πορεία του αρχαίου υδραγωγείου που μετέφερε νερό από τη Ληνοπή, ενός σημαντικού έργου που απαιτούσε σχεδιασμό, οργάνωση και συλλογική εργασία και χρονολογείται, όπως και το τείχος, στον 4ο αι. π.Χ.

Ο πύργος που βρίσκεται πάνω στην πορεία του Περιφερειακού, έχει επιμελημένη κατασκευή από λιθόπλινθους μαρμάρου και γνευσίου, με τη χαρακτηριστική λαξευτή ταινία στις γωνίες. Η κυριώτερη αποκάλυψη όμως της πρόσφατης ανασκαφής ήταν κάποιοι ορθογώνιοι χώροι, πιθανότατα ιδιωτικών κατοικιών, στην εσωτερική πλευρά της οχύρωσης. Αποκαλύφθηκε δηλαδή για πρώτη φορά ένα τμήμα της αρχαίας πόλης, συνδεδεμένο με το τείχος, σε μια έκταση που μπορεί να δώσει πολύτιμα στοιχεία για την ιστορία του νησιού. Εκτός από την άφθονη κεραμική, άλλα ευρήματα όπως ακροκέραμα διακοσμημένα με ανθέμια, χρονολογούν το σύνολο αυτό στα ελληνιστικά χρόνια (4ος-2ος αι. π.Χ.).

Οι ανασκαφές συνεχίζονται και ευχόμαστε ο δρόμος, έργο αναμφίβολα πολύτιμο για τη σημερινή Τήνο, να μη συνδεθεί με μια καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά να συμβάλει στην προστασία και την ανάδειξή της.»

Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε στην Τηνιακή εφημερίδα «Οφιούσα» στο ξεκίνημα των εργασιών για την κατασκευή της Περιφερειακής Οδού της Τήνου. Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά, οι φόβοι για την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς δυστυχώς βγαίνουν πέρα για πέρα αληθινοί.

Η συνέχεια της ιστορίας, πολύ διδακτική, είναι η εξής:

Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν και αποκάλυψαν, εκτός από το τμήμα της αρχαίας πόλης, τμήματα από τα νεκροταφεία της, που χρονολογήθηκαν στον 4^ο αι. π.Χ. και στην εποχή της ρωμαϊοκρατίας. Το 2002 δόθηκε από το ΥΠΠΟ η άδεια για τη συνέχιση των εργασιών στο Περιφερειακό Δρόμο, με δύο όρους. Ο πρώτος όρος ήταν να καταχωθεί το αποκαλυφθέν τμήμα του ρωμαϊκού νεκροταφείου καθώς και το τμήμα του νεκροταφείου και της αρχαίας πόλης που δεν ανασκάφηκε, αλλά απλώς εντοπίστηκε με δοκιμαστικές τομές. Ο δεύτερος, να γίνει μια παράκαμψη 300 μ. στο σημείο όπου αποκαλύφθηκε ο νοτιώτερος τετράγωνος πύργος του τείχους και το τμήμα της αρχαίας πόλης, το μοναδικό γνωστό μέχρι σήμερα.

Σήμερα, δύο χρόνια αφότου δόθηκε η άδεια αυτή, ζητείται να μη γίνει η παράκαμψη, αλλά να καταχωθεί ο πύργος και το ανασκαμμένο κομμάτι της αρχαίας πόλης, εξαιτίας της επαπειλούμενης απένταξης του έργου από το Γ'ΚΠΣ λόγω καθυστερήσεων, με το ακλόνητο επιχείρημα ότι «υπάρχουν κι άλλοι πύργοι του τείχους λίγο παραπάνω»! Το ότι θα καταστραφεί όχι μόνο ο πύργος αλλά και το ανασκαμμένο τμήμα της αρχαίας πόλης, από το οποίο δεν υπάρχει άλλο λίγο παραπάνω, δεν αναφέρεται καν σ' αυτή την επιχειρηματολογία.

Δυστυχώς το ΥΠΠΟ, στην προσπάθειά του να μην έρθει σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις της τοπικής κοινωνίας, αφενός δέχθηκε την κατάχωση αρχαίων που δεν είχαν ανασκαφεί και αφετέρου έδωσε δύο φορές μέχρι σήμερα την άδεια για «προσωρινή» κατάχωση ενός τμήματος της ανασκαμμένης αρχαίας πόλης, αρχικά για να διευκολύνεται η διέλευση των οχημάτων του εργοταξίου και στη συνέχεια για να λειτουργήσει προσωρινά ο δρόμος, το καλοκαίρι του 2004 και να αποφευχθεί η συμφόρηση του παραλιακού δρόμου της Τήνου. Επειδή όμως τρώγοντας έρχεται η όρεξη, τώρα όχι μόνο ζητείται η προσωρινή αυτή κατάχωση να γίνει μόνιμη, αλλά να επεκταθεί και στο υπόλοιπο ανασκαμμένο κομμάτι. Ο λόγος; Η άρνηση ενός (!) ιδιώτη να παραχωρήσει μικρό τμήμα της ιδιοκτησίας του, προκειμένου να γίνει η παράκαμψη που όριζε το ΥΠΠΟ.

Τώρα, πως γίνεται ένας ιδιώτης να εμποδίζει ανενόχλητος την κατασκευή ενός έργου που προβάλλεται ως έργο ζωής για την Τήνο, και μάλιστα με τμήμα την καταστροφή ενός σημαντικού καταλοίπου της πολιτιστικής κληρονομιάς, που, φυσικά, δεν είναι μόνο Τηνιακή; Το θλιβερό για τα πολιτιστικά μας πράγματα είναι ότι το αίτημα αυτό δεν προέρχεται μόνο από τις «αρχές του τόπου», που στο κάτω κάτω ως πολιτικά πρόσωπα επιδιώκουν την ικανοποίηση κάποιων ψηφοφόρων, αλλά και από το Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας, το οποίο είναι κατ' εξοχήν ταγμένο στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς κι έχει δώσει μέχρι σήμερα αξιόλογα δείγματα δραστηριότητας στον τομέα αυτόν.

Ελπίζουμε ότι το ΥΠΠΟ, με Υπουργό Πολιτισμού πλέον τον ίδιο τον Πρωθυπουργό, δεν θα ενδώσει στην ιδιωτική ασοδοσία και θα επιμείνει στην κατασκευή της παράκαμψης, για τη σωτηρία των αρχαίων. Από πλευράς της, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να λύσει το πρόβλημα της επαπειλούμενης απένταξης του έργου από το Γ' ΚΠΣ. Ο Περιφερειακός Δρόμος αναμφίβολα είναι έργο πολύ σημαντικό για την Τήνο, αλλά εξίσου ζωτικής σημασίας είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και δεν αφορά μόνο τους αρχαιολόγους: αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της σημερινής ζωής. Άλλωστε, σ' αυτήν δεν βασίζεται η προωθούμενη «ανάπτυξη» του νησιού, για την οποία είναι απαραίτητος ο Περιφερειακός;

Οι ανασκαφές συνεχίζονται και ευχόμαστε ο δρόμος, έργο αναμφίβολα πολύτιμο για τη σημερινή Τήνο, να μη συνδεθεί με μια καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά να συμβάλει στην προστασία και την ανάδειξή της.»

Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε στην Τηνιακή εφημερίδα «Οφιούσα» στο ξεκίνημα των εργασιών για την κατασκευή της Περιφερειακής Οδού της Τήνου. Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά, οι φόβοι για την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς δυστυχώς βγαίνουν πέρα για πέρα αληθινοί.

Η συνέχεια της ιστορίας, πολύ διδακτική, είναι η εξής:

Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν και αποκάλυψαν, εκτός από το τμήμα της αρχαίας πόλης, τμήματα από τα νεκροταφεία της, που χρονολογήθηκαν στον 4^ο αι. π.Χ. και στην εποχή της ρωμαιοκρατίας. Το 2002 δόθηκε από το ΥΠΠΟ η άδεια για τη συνέχιση των εργασιών στο Περιφερειακό Δρόμο, με δύο όρους. Ο πρώτος όρος ήταν να καταχωθεί το αποκαλυφθέν τμήμα του ρωμαϊκού νεκροταφείου καθώς και το τμήμα του νεκροταφείου και της αρχαίας πόλης που δεν ανασκάφηκε, αλλά απλώς εντοπίστηκε με δοκιμαστικές τομές. Ο δεύτερος, να γίνει μια παράκαμψη 300 μ. στο σημείο όπου αποκαλύφθηκε ο νοτιότερος τετράγωνος πύργος του τείχους και το τμήμα της αρχαίας πόλης, το μοναδικό γνωστό μέχρι σήμερα.

Σήμερα, δύο χρόνια αφότου δόθηκε η άδεια αυτή, Δυστυχώς το ΥΠΠΟ, στην προσπάθειά του να μην έρθει σε σύγκρουση με τις απαιτήσεις της τοπικής κοινωνίας, αφενός δέχθηκε την κατάχωση αρχαίων που δεν είχαν ανασκαφεί και αφετέρου έδωσε δύο φορές μέχρι σήμερα την άδεια για «προσωρινή» κατάχωση ενός τμήματος της ανασκαμμένης αρχαίας πόλης, αρχικά για να διευκολύνεται η διέλευση των οχημάτων του εργοταξίου και στη συνέχεια για να λειτουργήσει προσωρινά ο δρόμος, το καλοκαίρι του 2004 και να αποφευχθεί η συμφόρηση του παραλιακού δρόμου της Τήνου. Επειδή όμως τρώγοντας έρχεται η όρεξη, τώρα όχι μόνο ζητείται η προσωρινή αυτή κατάχωση να γίνει μόνιμη, αλλά να επεκταθεί και στο υπόλοιπο ανασκαμμένο κομμάτι. Ο λόγος; Η άρνηση ενός (!) ιδιώτη να παραχωρήσει μικρό τμήμα της ιδιοκτησίας του, προκειμένου να γίνει η παράκαμψη που όριζε το ΥΠΠΟ.

Τώρα, πως γίνεται ένας ιδιώτης να εμποδίζει ανενόχλητος την κατασκευή ενός έργου που προβάλλεται ως έργο ζωής για την Τήνο, και μάλιστα με τίμημα την καταστροφή ενός σημαντικού καταλοίπου της πολιτιστικής κληρονομιάς, που, φυσικά, δεν είναι μόνο Τηνιακή; Το θλιβερό για τα πολιτιστικά μας πράγματα είναι ότι το αίτημα αυτό δεν προέρχεται μόνο από τις 'αρχές του τόπου', που στο κάτω κάτω ως πολιτικά πρόσωπα επιδιώκουν την ικανοποίηση κάποιων ψηφοφόρων, αλλά και από το Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελιστριάς, το οποίο είναι κατ' εξοχήν ταγμένο στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς κι έχει δώσει μέχρι σήμερα αξιόλογα δείγματα δραστηριότητας στον τομέα αυτόν.